

**Orde van dienst 11 september 2022, 13^e van de
zomer/24^e door het jaar-C**

motto: 'Zoek en je zult gevonden worden'

Inleiding, stilte, gebed

Goedemorgen, welkom hier in de NAAM van die ENE die we noemen Vader/Moeder, Zoon en heilige Geest. Amen.

Het is de zondag van het verlorene, las ik ergens in een toelichting bij de lezingen van deze dag. Een schaap verliest de aansluiting met de kudde, zwervers raken hun vertrouwen kwijt, een arme vrouw is geld kwijt, beroepsgelovigen verliezen de verbinding met hun bron en God zelf verliest bijna haar geduld met haar geliefde volkje onderweg.

Kwijtraken, van het padje af raken, verloren lopen, verdwalen, de verkeerde kant uitgaan, richtingloos worden, niet meer weten waaraan en waaraf: het overkomt ons, het overkomt zelfs de ENE zelf. Wie zal ons vinden in ons zoeken? En laten wij ons vinden, of sluiten we ons af?

Laten we beginnen met stilte, in het vertrouwen dat we gevonden worden...

Laten we bidden met woorden van Teresa van Avila...

Mijn God,
ik hoef niet naar de hemel te klimmen
om met U te spreken
en bij U mijn vreugde te vinden
Ik moet mijn stem niet verheffen
om met U te praten
Al fluisterde ik heel zacht,
Gij hoort mij reeds:
Want Gij zijt in mij,
ik draag U in mijn hart

Om U te zoeken,
heb ik geen vleugels nodig,
ik heb me enkel stil te houden,
in mezelf te kijken,
me niet te verwijderen
van een zo hoge Gast.

Overweging bij Exodus 32, 7-14 en Lucas 15, 1-10

Het is dus de zondag van het verlorene, en erachteraan las ik in die liturgische en exegetische handreiking: in alle lezingen gaat het om bekering.

Nu valt er natuurlijk niks te bekeren, om te keren, als er niet eerst een besef is van afdwalen, van verwaald zijn. En daarvoor moet er een richting zijn, een richtlijn, een bestemming. Je zou over de hele Schrift kunnen zeggen: ze staat vol met richtingaanwijzers en visioenen, met grote verhalen over wat leven zijn kan als je de levende God de ruimte geeft. Én dat boek is vol van verhalen over mensen die wel of niet tot inkeer willen, kunnen, durven komen. We hebben het allebei in ons.

Exodus 32, 1-14 laat ons daar iets van zien. Eerder wordt verteld over Mozes die lange tijd letterlijk uit beeld is. Veertig dagen en veertig nachten is hij in de wolken, bij de ENE. De ENE spreekt tot hem, schrijft op stenen tafelen het hart van het verbond. Ze zijn elkaar nabij.

Maar beneden voelen ze zich in de steek gelaten – die groep mensen onderweg met onbekende bestemming, er is een belofte en verder niets. Hun behoefte aan zichtbaarheid, aan houvast, aan iets wat je kan zien en aanraken is zo sterk, dat ze zich ontdoen van hun goud en Aäron een beeld van goud laten gieten. Een stierkalf wordt het, ze vereren het als een god en vieren uitbundig feest.

Onze lezing van deze morgen vertelt wat er daarna gebeurt: de ENE ziet het vanuit den hoge en wordt woedend. Hij staat op het punt om dit volk te vernietigen en om alles wat hij het beloofd heeft aan uitsluitend Mozes te doen. Mozes gaat daar niet op in, maar, zo zegt onze vertaling: ‘Mozes probeerde de HEER, zijn God, milder te stemmen’. Mozes is hier aan het werk om wat hard is zacht te maken. Lukt overigens. De Naardense vertaling zegt het zo: ‘Mozes zoekt de zachtheid van het aanschijn van de ENE, zijn God.’ Die tweede vertaling legt wat mij betreft een ander accent: je wéét dat die zachtheid er is bij de ander, je probeert de ander ervan bewust te maken. En zo komt er beweging in die ander, gaat die ander aan het werk. God laat zijn ware aard vinden door een van zijn schepselen en bekeert zich opnieuw tot zijn eigen mensen.

Dat kan allemaal, omdat God in de Hebreeuwse bijbel geen statische entiteit is. Er is van alles gaande in die God: spreken, scheppen, luisteren, boosheid, woede, verlangen, zoeken, stilte, humor, liefde. En dus ook berouw, bekering. Bij tijd en wijle laat God zich gezeggen. Anders gezegd: bij tijd en wijle moet zelfs God eraan herinnerd worden waar het haar ooit om begonnen was.

Dat gouden kalf is weliswaar tastbaar, maar ook onveranderlijk, hard, glad. Er is geen dialoog mee mogelijk. Het wordt niet woedend, maar ook niet blij, het geeft geen richting, het is geen redding. Het verbindt wel in uitbundig feest, maar biedt niets voor het dagelijks samenleven in het beloofde land. Er zit geen leven in, het kan niets geven en het kan niets ontvangen en zich bekeren al helemaal niet.

De onzichtbaar aanwezige Bijbelse God is voortdurend in beweging, voortdurend schepper, voortdurend uit op sjaloom, heelheid, gerechtigheid, bevrijding. Geloven is misschien wel de uitdaging om op dat ongrijpbare, onzichtbare te vertrouwen en van daaruit het leven te leven. Dat valt niet mee, toen en daar niet, nu en hier ook niet.

De Schriftgeleerden en Farizeeën – in ieder geval vertelt Lucas zo over hen – weten het allemaal zo zeker: hoe God is, hoe het hoort. Het heeft iets statisch: ze geven God en hun medemensen geen ruimte voor het onverwachte, voor een richtingverandering. Er zijn hokjes: voor tollenaars, voor zondaars, voor vromen, voor onruststokers, voor heidenen, zelfs voor God. Het is niet de bedoeling dat die dingen door elkaar gaan lopen. Als vroom mens houd je je afzijdig van wie de goddelijke wet overtreden. Wie met pek omgaat, wordt ermee besmet.

Daarom is het voor hen onvoorstelbaar dat iemand niet op afstand oproept tot bekering, maar zich daadwerkelijk inlaat met zondaars en tollenaars. Jezus laat zich letterlijk aanraken door hen. Hij laat zich vinden door hen en zoekt hen op. Hij brengt in beweging, tot bekering, omdat hij zich niet afzijdig houdt van het klungelige leven van gewone mensen. Hij ziet hun moeite, hun ziekte, hun verdriet, hun demonen, hun uitsluiting, hun armoede. En hij is erbij, hij eet en drinkt met hen, hij biedt hoop, troost, perspectief. Het lijkt God wel...

Wat de beroepsgelovigen in het evangelie van vandaag zich nóg minder kunnen voorstellen is, dat er mogelijk bij henzelf ook iets te bekeren valt. Wanneer Jezus zijn gelijkenissen vertelt over het ene verloren schaap waarnaar de herder op zoek gaat, over het ene kwijtgeraakte muntje dat een vrouw haar hele huis overhoop doet halen, over de grotere vreugde in de hemel om de bekering van één zondaar, dan is er bij hen geen besef dat zij weleens dat schaap, dat muntje, die zondaar zouden kunnen zijn. Omdat ze zo zelfingenomen zijn, hokjesdenkers, sluiten ze zich juist af voor de levende God, die God-met-ons is.

Zelfingenomenheid, gebrek aan vertrouwen, korte termijndenken, hokjesgeest, kleingeestigheid, afgoderij: het zijn struikelstenen op de weg van vertrouwen in de ENE.
Laten we biddend zingen dat wij haar roepstem toelaten, zodat Zij ons kan vinden, zodat wij elkaar zoeken en vinden. Amen.

Voorbeden met acclamatie: *U die luistert LG III-170*

Zingen: U die luistert in nabijheid: hoor naar ons bidden

Hoor naar ons bidden:
dat wij zoekende mensen zijn,
die zich laten vinden door anderen, door U

Zingen: U die luistert in nabijheid: hoor naar ons bidden

Hoor naar ons bidden:
dat wij levende mensen zijn
die net zoals U onze zachtheid durven tonen

Zingen: U die luistert in nabijheid: hoor naar ons bidden

Hoor naar ons bidden:
dat wij liefhebbende mensen zijn,
die zich telkens weer willen omkeren naar U

Amen

Slotwoord en zegenbede

*'Timeamus et amemus Deum vivum, et ex corde diligamus nos sincero'.
Laten we de levende God vrezen en liefhebben en van harte goed zijn met elkaar.*

Deze zin komt uit de eeuwenoude hymne *Ubi caritas et amor*. Zoek eens naar de recente toonzetting van deze hymne van de Noorse componist Ola Gjeilo. Prachtig!
Afgelopen woensdagavond zongen we het lied weer bij de eerste repetitie van kleinkoor XingNU. Ik was net die middag aan deze overweging begonnen. En ineens, zingend, kwamen die woorden *Deum vivum* echt binnen: het gaat om een levende, een meelevende God, niet om een koud en hard beeld. Het is die levende God die ons nabij wil zijn op onze levensweg, die ons de weg wil wijzen naar een leven waarin wij telkens weer proberen van harte goed te zijn met elkaar.

Het is die God die wij om zegen mogen vragen. Laten we daartoe gaan staan als het kan...

ENE, zegen en behoed ons
spreid uw licht over ons en wees ons genadig
keer uw gelaat naar ons en geef ons vrede
Amen